

Ur Morgenbladet för d. 16 Oct. 1829.

(Insändt.)

Vid Hans Exc. RiksStåthållarens förvåntade ankomst hit i går, måste det värfvade manskapet till ett helt batteri, hela dagen sitta hemma i sina kvarter, för att afvakta ordres till salutering på fästningen; men ingen Ståthållare kom, och desse 25 å 30 man förlorade således en hel dags förtjenst, hvarfbrutan de af Stadens Innevånare, som begagnade detta manskap till dagliga sysselsättningar, äfven måste sakna deras tjänst, utan att ens med ett ord underrättas om orsaken hårtill. Som man förmodar, att ett långt ringare antal kan bestrida en salut af 8 skott, hoppas man, att vederbörande hederlige Officerare af den Norrska Artilleri-brigaden, för framtiden söker att förekomma en så onödig uppoffring af Folkets tid och arbetskraft.

Christiania d. 15 October 1829.

Herr Kinmansons recett.

Polisen.

Herr Kinmansons recett i går var väl arrangerad och väl besökt; huset var fullt. Den förtjenstfulle recettagaren emottogs mycket väl af publiken; han förtjenar ock denna välvilja. *Den förtroliga Astonmåltiden*, en gammal pjäs af stort interesse, emottogs med bifall, och Theaterpubliken skall säkert hålla Directionen räkning för dess återupptagande på scenen. Den bestraffar en i våra dagar alltför vanlig last, och är väl skrifven. Herr Hjortsberg spelte alldeles å merveille och lockade många tårar, ur de förtjuste åhörarnes ögon. Mamsell Strömstedt var förträfflig. *Folke Birgersson* delar Operetternas öde; den är högst onaturlig, och blott genom den täcka musiken får den interesse. Denna musik är dock högst intagande, och Herr Lindström sjöng förträffligt. Troligen kommer dock Folke Birgersson icke att

bibehålla sig på repertoiren. Man hade väntat en debutante i Ramfrid, men man hade ej orsak att vara missnöjd med. att detta uteblef. Mamsell Strömstedt är i sanning en skicklig artiste, och publiken lärer väl alltid vara nöjd med att se henne. *Balletten* är en bagatell och gör ingen lycka. Ett efterspel af en alldeles egen art gafs i förstugan och vidare i dag i polisen. Tid efter annan hafva fickstölder skett i Operans trappor. Flere hederlige och ansedde män hafva der blifvit främöfvade betydliga summor, och man har naturligtvis längtat efter, att få tjuvarne ertappade. En estimerad, ung man, som nyligen förlorade 180 R:dr på dylikt vis, attraperade tjuften och bragte honom i den förlågenhet att han bekände. Åtskillige af dessa stölder äro ännu ej upptäckte, — egarne till det förlorade återfå väl ej sina penningar; men man bör dock hoppas, att detta nedriga ofog nått sitt slut. Det är verkligen interessant att öfvervara polisens sessioner och höra den skicklighet, hvarmed brott uppdragas, förvillelser skonsamt tillrättavisas, men förseelser af mera ingripande och samhällsvädlig natur oblidkeligt straffas. Om man besinnar det obehagliga uti en Polismästares göromål, den ringa rättvisa han njuter, den böjelse att klandra hans förfarande, som visar sig hos den constitutionella Allmänheten, så må man visst förundra sig öfver, att Stockholm kan åga och bibehålla en embetsman i denna väg, som så högt förtjenar allmän och enskilt högaktning och tillgifvenhet. Denna tillgifvenhet, denna aktning, förtjenar dock nu varande Polismästaren ovilkorligt, och Stockholm skall allmänt sakna denne Man, och ganska säkert göra honom rättvisa — då han icke mera är till.

På 40 Numror af denna Tidning, som, under det återstående af året, utgives Tisdagar och Fredagar, prenumereras med 3 R:dr B:co i Östergrenska Bokhandeln vid Stora Nygatan.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Fredagen den 30 October 1829.

Corrections-Inrättningarne.

Ibland de viktigaste frågor, som för närvarande sysselsätter allmänna uppmärksamheten, är o-nekligen den om Corrections-Inrättningarne icke den minsta. Den skriftväxling emellan Baron Åkerhjelm och Professor Geijer, som Allmänheten låst i Tidningarne, är ganska interessant och upplysande. Då alla de documenter, som kunna sprida något gagn i denna national-angelägenhet, böra vara välkomna, så inför Utg. här en ifrån ÖfverStåthållareEmbete aflåten Skrifvelse. Denna framställning synes Utg. ganska väl påkallad, och ehuru den ej ännu haft någon påföljd, hoppas man dock, att denna icke alltid uteblifver. Utg:s enskilda tankar i denna våg skall nedanföre meddelas:

”Till Styrelsen för Arbets-Inrättningarne och Fångelserna i Riket.

Ehuru i Lag och Författningar innefattas flere stadganden, hvilka i vissa fall — såsom i fråga om Fabrikanters, Handverkarens och Husbönders fordringar hos deras arbetare, om ersättning för tjuvgods och om betalning för ådömde, men af den sakfällde ej erlagde, utan af annor man förskutne böter för åtskillige förbrytelser, — åläggga den ersättningskyldige att, i brist af annan utväg, med tvångsarbete sin förbindelse fullgöra; och ehuru icke sällan händes, att dylika personer, ågande både krafter och slöjdskicklighet, godvilligt erbjuda sig dertill och begära att få inkomma på en allmän Arbets-Inrättning, emedan de, för opålitlighet, oordentlighet, felande förtroende och brist på

nödigt husrum, icke kunna erhålla arbete, hvarken på egen hand eller på enskildes verkstäder, finnes dock, utom Fabriks-Arbetshuset, som är bestämdt blott för en enda folkklass och ofta för densamma otillräcklig, icke någon för ofvanberörde ändamål passande, särskild Inrättning i Hufvudstaden, ty de under Fattigvården lydande Arbetshusen äro dertill ej användbare, åga en helt annan bestämmelse och fordra en annan behandling. För att afhjelpa denna brist, samt bereda möjlighet både för verkställighet af förrbesagda Lagbud och för nyttigt användande af arbetskrafter, som i annat fall blifva obegagnade, får jag härmed hemställa och föreslå, om icke Styrelsen, genom upplåtande af några rum och verkstäder, ville vidtaga den anställt, att, likasom under förra Directionen af Krono-Correctionshuset skedd, personer af ofvannämnde beskaffenhet, ehuru icke förfallne till egentlig correctionel behandling, derstädes kunde, efter ÖfverStåthållareEmbete förrordnande, intagas och under erforderlig tillsyn, som der, lättare än annorstädes, kan åstadkommas, hållas till arbete, på det sätt: att den, för hvilken räkning en sådan arbetsskyldig insattes, ansvarade för underhållskostnaden och sjelf försåge honom både med passande varor och ämnen till bearbetande och, om så fordrades, äfven med behöfliga verktyg; men deremot finge af arbetslönen, bestämd till visst vanligt belopp, först göra sig dertill ersatt och sedermera innehålla återstoden i afräkning på sin fordran. ÖfverStåthållareEmbete förmodar, att denna anställt, hvilken är både nödig, nyttig och välgörande, så mycket mindre lärers mötas af något hinder, som, under förra Directionen, er-

farenheten visat ej allenast dess ganelighet och verkställbarhet, utan ock, att den, långt ifrån att förorsaka Inrättningen någon förlust, snarare befördrar dess fördel, derigenom att verkstäderna dymedelst erhålla flere slöjdskicklige personer, som, på samma gång de fullgöra de deras eget arbete, äfven kunna undervisa de andre correctionshjonerna deruti; — och torde, i händelse desse anstalter anses ej kunna vidtagas utan föregången underdånig anmälan hos Kongl. Maj:t och innan Nådigt tillstånd till dem erhållits, Styrelsen derom hos Kongl. Maj:t — göra den underdåniga framställning, som för ändamålet erfordras. Stockholm den 11 Februari 1828.”

Lika med det hos ÖfverStåthållare Embetet förvarade Concept-Brefvet, i utygar

Ex officio

G. A. Stridsberg.

Presidenten Poppius om Tulltaxan.

(Forts. och slut.)

Hvad Herr Poppius här yttrat, angående Konungens rättighet, att genom förbud upphäfva all Tull och genom nya tractater tillvägbringa nya, förut okända, förhållanden, är så riktigt, att Utg. ej förstår, huru man så alldeles synes ha förbisett det. Så har åtminstone Utg:s tanka alltid varit och han har aldrig ansett det ligga inom gränserna af Ständernas område, att befatta sig med Tulltaxan i detalje. Och på hvad sätt kunna vål Ständerna uppgöra denna taxa? Hvarje Riksstånd uppgör sin taxa, och således uppkomma fyra Tulltaxor i stället för en. Denna affair synes så bestämdt tillhöra administrationen, att det är svårt att inse den grund, hvarpå Ständerna åtagit sig det. *Tullen är en bevillning*, säger man, och bör således af Ständerna uppgöras, emedan Svenska Folket åger att sig sjelft beskatta. Men då våra Statsutgifter äro till zifferan bestämde och öfverskotten stå kvar för Sta-

tens räkning, så gör det ju intet ondt, att denna bevillning möjligen kunde lemna ett öfverskott? Må Ständerna antyda principen, hvar efter de vilja hafva Tulltaxan uppgjord, men öfverlemna detaillerna åt administrationen, särdeles som denna i alla fall, när den vill, kan omkullkasta taxan och förstöra all effect deraf, *hvilket icke är händelsen med den öfriga och egentliga Bevillningen*. Den beräkning på zifferan, till betäckande af *gifna utgifter*, som af Tulltaxans *alldeles icke gifna intrader* kan uppgöras, måste bli högst fautiv och så fautiv, att den knappt kan kallas beräkning. Man vet ju mer än vål, att handeln icke rör sig i en viss cirkelgång, utan förändrar sig oupphörligt, allt efter som lynnet, behovet och, framför allt, *utländska köpmansintresset, utländska nationers förändrade lynnen, behof och upptäckter föranleda*. Något särdeles roligt presenterar verkligen *uppgörandet af Sveriges Tulltaxa*. Den ifver, hvarmed man strider både i Utskotten och i Stånden öfver alla struntartiklar, och huru man ibland discuterar öfver i runstycke mer eller mindre, de många särskilda intressen, som uppenbara sig, och som söka blott att vinna *för sin corporation*, lättheten för Konungen, att med ett enda penndrag (förbud) tillintetgöra verkan af hvad man med så mycken möda ändteligen hunnit accaparera; detta allt och mycket mera dylikt gör det tillätligt att skratta åt vissa nitiske Ståndsledamöters nitålskan för Ständernas rätt i denna väg. Utg. tror, och många med honom, att om Rikens Ständer ingäfvö generella grunder, hvar efter de önskade få Tulltaxan uppgjord, så skulle Administrationen, med ledning af de upplysningar, alla dithörande Embets- och Tjenstemån kommo att afgifva, och med fästadt afseende på handelsförhållanderne hos andra nationer och på de relationer, hvaruti Sverige bör och kan stå till dem, aldrabäst kunna uppgöra detaillerna till denna Taxa. Detta vore äfven nyttigt ur en annan, högst vigtig synpunkt: *Regeringen hade då mera svårt att så ofta förändra och upphäfva, emedan den icke hade Ständerna att skylla på, — och detta be-*

ståndiga förändrande år, som man vet, alldeles icke bra.

Don Quixote i Astracan.

Paralell och Parabel.

Äfven till Asien hade ryktet om den oöfvervinnelige hjälten Don Quixote hunnit. Mjöl-narena skrattade åt de Spanska våderqvarnsgarne, som icke kunde emotstå den tappre Riddaren; Officerarne vid Astracans Lifgarden, ströko sig om moustacherne och påstodo, att de Jättar, emot hvilka Don Quixote krigade, voro kråmare eller skrifvare; militairer kunde de icke vara; Sjukdoms-råderne och Lif-barberarne beklagade den ringa aktning konsten njöt i Spanien. Barderne sjöngo, i alla gathörn, roliga visor öfver denna hjältes missöden. Man skrattade och berättade den världskunniga historien om Franska Kungen, som, då han såg en man med utomordentlig glådtighet läsa i en bok, yttrade sig, att denne antingen vore galen eller läste i Don Quixote. Boken fick afsättning och förläggaren vann anseende. Emedlertid gafs der en och aman, som, förledd af den irrande Riddarens efterdöme, förlorade hufvudet, eller åtminstone fick en och annan skruf lös. Den ädle Riddaren, med sin *liberalité*, sin *opposition* emot våld och förtryck, tycktes vara utsänd att återställa den förlorade republikanska jernlikheten, och som, stridande emot den förtryckta menskligheten, lät ana en tid af ljus och upplysning, hvilken hittills icke varit sedd i Astracan, förbryllade några hjernor och gjorde samma effect, som Schillers Råfvarer (die Räuber) i Tyskland. En skillnad var dock emellan de underverk desse framställningar åstadkommo; Schillers pjes förledde *pojkar* att bli råfvarer och föreställa *mån*, då deremot Don Quixote narrade *gamle mån* att föreställa *pojkar*, NB stora fullväxta pojkar, sådane som Don Quixote sjelf var. Deras raseri, som hvart femte år återkom, ehuru man dessemellan då och då såg en gnista deraf uppblösa, var dock

icke farligt; det yttrade sig blott i ord — men i verkliga öfverord. De *Jättar*, som af dessa gossar bekrigades, voro Regeringens ledamöter och *Våderqvarnarne*, gamla goda institutioner. Frihetsraseriet grep allt mer och mer ikring sig, och smittade egentligen journalister och unga soldater. Vid de Riksförsamlingar, som hvart femte år sammanträdde för att afgöra Astracanska nationens angelägenheter, utmärkte sig i synnerhet en afskedad General genom ett fortsatt ihärdigt bemödande att nedsätta den Regering, som icke mera begagnade honom, och som vid ett krigståg emot *Pegu* och *Ava* en gång hade försmått att följa hans råd, som dock voro gifne i form af befallningar. Han upprepade oupphörligt, att allt hvad Högsta Rådet gjorde, var vanvett, och att Nationen fördes till sin undergång af denna Regering. Som han af naturen hade ett godt hufvud och äfven, i sina rediga dagar, förvärfvat sig en hop kunskaper om *Asiens* lagar i allmänhet och nödvändigt ville tillämpa dem till *Astracan* i synnerhet, så lyckades det honom en lång tid att väcka uppmärksamhet. Men Nationen sansade sig och fann snart, att Regeringen också bestod af kunnige Mån, som väl äfven visste hvad de gjorde och att således Generalens utfarter voro dicerade af enskildta orsaker. Hvad som egentligen gaf slag i saken, var den visshet Astracanska Folket ågde om sin Konungs vishet, erfarenhet och goda vilja. Man började snart uppenbart såga, att f. d. Generalen endast lededes af enskildt hämd emot Konungen och några af dess Råd. Han uppböd alla sina stridskrafter och samlade under sitt bauér några andra villhjernor, hvilka alla tillsammans försökte att svårta Regeringen, utbasuna den såsom oduglig, såsom den der förlorat folkets förtroende o. s. v.

Ändteligen föreföll en händelse, som gjorde slut på Generalens oväsande, åtminstone för en tid. En fråga om krigshårens aflöning under exercitetiden förekom, och då Generalen icke fick den afgjord, efter sitt hufvud, uppläste han ett ovetigt afsked till sina kamrater och reste hem. Hela Astracan skrattade deråt och, som

men visste att läsningen af Don Quixote förbryllat hans hjerna, kallades han sedan, så länge han lefde: *Don Quixote i Astracan.*

Utländskt yttrande om Sverige.

Sista sidan ur *Resa öfver Sundet*, en bok som utgafs 1811 och som nu mera icke är allmän, torde, efter 18 års förlopp, kunna läsas om. Om man jemnför författarens åsigt af Sverige, med våra egna *Patrioters?*, så frestas man snart att till Riksdagsmän önska sig Utlånningar, som lik denne hålla af Sverige, i stället för egna Landsmän, som vilja sönderslita det.

”Så ofuullkomlig *Sveriges* fysionomi än är, så oregelbunden den syntes ifrån de få punkter der jag uppehöll mig, så framställer den dock tusende spridda drag, som med oemotståndlig kraft fåsta åskådarens blickar, bjuda vördnad, eller väcka en känsla af tillgifvenhet i själen.

Om någonsin Europas oroligheter skulle förnyas, om i några sydligare länder en ny koloss skulle blifva alltför tryckande, så råder jag dem, som ej vilja underkasta sig händerna, ej vilja lemna Europa, och likväl ej lefva på en jord utan själfständighet, att påminna sig *Svenska folket* och *Svenska jorden*.

Med en måttlig förmögenhet skola de, i fall de ej sky landtlofnaden, här finna, väl inga guldgrufvor, men möjligheten af ett behagligt och verksamt lif under ett himmelsstreck, vida bättre än dess rykte, ibland ett folk, rikt på kraft, på fysiska och moraliska anlag, och i ett land, hvilket legioner Occidentaliska Despoter ej utsuga, ej Polygarer beherrska, som kvarhålla sin fosterjord i ett kraftlöst tillstånd, förjagande lugnet ur sinnena och släckande sista gnistan af Nationalkänsla!”

Stockholm.

Salvator Rosa gafs för andra gången i går, och lärér troligen ej komma att ges den tredje. Oaktadt allt bemödande af Herrar Almlöf och Sevelin, var det icke möjligt att ge interesse åt en pjes af så litet omfång och så obetydlig intrig. Denna lilla pjes är väl aldrig skrifven för att uppföras på någon stor theater, på en sällskaps-theater torde den passa. Öfversättninggen bidrar icke heller att ge pjesen värde.

Lilla Matrosen, som gafs efteråt, har alltid varit omtyckt, hvilket den ock förtjenar. I går emottogs den dock ganska kallt och, utom Herr Sällströms aria, *Svårare seglats* etc., hvilken på publikens begäran måste sjungas om, samt Fru Sevelins aria yttrades just icke något bifallstecken. Huset var icke halft. Utg. har länge tänkt att säga ett ord om platserna på Kongl. Operan. Parterren, som på utländska Theatrar anses för den bästa platsen, NB. för konstlärare och kännare, och som äfven här skulle vara det vid dramatiska scenens föreställningar, är i stället förvandlad till någon tung, snart sagdt sämre än 5:te raden. Då Parterren är utsäld, är der så trångt, att den som står långt nere, icke kan vända sig, och den som icke vill stå der och trängas, utan håller sig åt dörren, alldeles icke kan se något. Också låra 250 billetter säljas, hvilket väl är bra mycket. Orchesterplatserne ge väl Theatrecassan en inkomst af 24 R:dr; men de göra också bra ondt för musikläraren, ty derigenom är Orchestern så fattig, hvilket också märktes både i går och då Folke Birgeron gafs. Om Parterren förvandlades till sittande platser, med samma pris som Orchesterplatserna ha, hvilka i dess ställe skulle försvinna, så skulle troligen ändå differensen i inkomsterna bli liten eller ingen, emedan fjerde och femte raderna då skulle emottaga mången, som nu står och trängs på Parterren — då deremot desse rader ofta ha ganska litet folk.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Tisdagen den 3 November 1829

Corrections-Inrättningarne.

(Forts. och slut.)

Det slags ondt, som ÖfverStåthållareEmbete här velat afhjelpa, är af stor betydelse, ehuru enskilt för Hufvudstaden. Man hör dagligen omtalas stölder af detta slag, hvilka, alstrade af låtsinnigheten, underhållna af oriktiga lagar, hota att undergräfvade det uppväxande slågtets moralité och beröfva en kommande tid många eljest dugliga medborgare. Det är en vanlig klagan, att husbönder och matmödrar i allmänhet icke våga anförtro sin betjening att betala en räkning, vexla en större sedel, o. s. v. Om man nu kunde så tillställa, att det onda medför sitt eget straff, att icke fångelse på några dagar, eller vid vatten och bröd (ofta allt för ofullkomligt verkställt), på ännu färre dagar, förmår försona ett dylikt öfverträdande af lagen, utan att den obetänksamme, som tror sig med detta straff tillfyllestgöra sitt okynne, i dess ställe måste, med flere veckors arbete, af tjena den skuld, han på detta sätt, emot fordringsägarens vilja, gjort, — så skulle många dylika brott icke begås. Executions-lagarne i allmänhet innehålla, att den, som icke kan betala en skuld, *den han dock med fordringsägarens fria begifvande gjort*, skall derföre utpantas och, i brist af tillgångar, kunna hållas i fångelse hela listiden — då deremot en sådan skuld, den jag röfvat mig till, den jag alldeles icke fått göra, om jag annonserat min önskan, kan vara aftjenad med några dygns fångelse, om ock vid vatten och bröd. ÖfverStåthållareEmbete ofvan införde skrifvelse är så väl uttänkt och så riktigt motiverad, att man

nödvändigt måste förvänta, det behörigt afseende göres derå. Den röjer sin författare, som, bekant med mensklige förvillelserna, uppger ett sätt att tillrättvisa en del deraf — som ger tillkänna fullkomlig kunskap i detta ämne och redligt alfvär, att i sin mån bidraga till det ondas hämmande. Den antyder bestämdt den hederlige och ihärdige man, som handhaft Stockholms polis-affärer, under hälften af den tid Stockholm ägt polis, och som aldrig tröttnar att verka för det rätta, och efter yttersta förmåga uträtta det goda.

Tryckfriheten.

Constitutions-Utskottets förslag till förändrad Tryckfrihetsförordning sysselsätter nu som bäst Rikens Ständer. Men det sysselsätter ock Allmänheten. Öfvertygad att Rikens Ständer, som, efter hvad man precis vet, icke löpa i ogjort väder, utan noga undersöka innan de besluta, gjordt eller göra sig bekanta med de förtäffliga reservationer Herrar Cederschöld och Hallström i frågan afgifvit — vill Utg., då Conversationsbladet upptagit den förra af dessa reservationer, ändå lemna sin lilla Allmänhet del af den sednare. Contractsprosten Hallström yttrar sig: "Uti Hans Excellence Herr Grefve Lagerbjelkes inlemnade förslag till ändring i nu gällande Tryckfrihetslag synes mig, — som, om åfven här vore stället att uppskatta det förtjenstfulla af denna sakrika skrift, dock skulle tveka om tillståndigheten af mitt ringa pris — den egentliga, ConstitutionsUtskottets behandling tillhörande, hufvudfråga vara, om! Indragningsmagten, sådan

den i 8 Mom. 4 §. af förbemälte Lag finnes stadgad, skall afskaffas, och deremot alla Tryckfrihetsmål dragas under antingen HofRätternes, eller en annorlunda än hittills vald och sammansatt Jurys bepröfvande. Jag öfverlåter mig gerna åt den förhoppning, att en magt skall upphöra, som, tillfällig till sin uppkomst, svag i sina verkningar, är af folket med ingen kärlek hyllad och för Styrelsen sannolikt föga behaglig; men af omnämnda alternativa vilkor, som den ädle Motionairen häröfver uppgifvit, kan jag icke med min röst bifalla någotdera, och vill i möjligaste korhet andraga mina skäl. De äro, hvad beträffar det i första rummet framställda förslag, att Hofrätterna i Riket skola hådanefter upptaga och afdöma tryckfrihetsöfverträdelser, hemtade från fyra särskilda källor:

1:o Från dessa målen egna natur. Redan är anmärkt, att vid pröfningen af förseelser emot Tryckfrihetslagen erfordras en helt annan upfattnings- och omdömesförmåga, än vid den Lagskipning, som föregår vid allmänna Domstolarne, öfver borgerliga förbrytelser. Vid de senare är ett *yttre factum*, en bestämd handling eller utsago, föremål för Domarens rausakning: vid de förra åter måste upmärksamheten förnämligast vara fästad på skriftens *äsyftning*, mera på *ämnets* och *tanpens*, än på uttryckets lagstridighet. Hvilken inser icke häruti en caracteristisk skiljaktighet?

Men äfven ämnets särskilta beskaffenhet kräfver mången gång en skärskilt, för tillfället nyskapad, Nämnd. Såsom missbruk af Tryckfriheten anses förnekelse af den rena Evangeliska läran, således i skrift utspridda heterodoxa villomeningar, kätterska framställningar. Förbrytelserns egna natur, dess vådliga inverkan, men, å andra sidan, sauningens gudomliga rätt och den Protestantiska frihetens okränkighet, allt kräfver den mest strånga, samvetsgranna urskiljning. Huru då finna en för målets skärskådande väl qualificerad Domstol, utan urval? Med all aktning för de flerfaldiga omfattande kunskaper, som inom Hofrätternes salar finnas samlade, tviflar jag dock, att man der skall kunna, om åu någon gång finna, dock alltid

påräkna competente Domare öfver Dogmatiska lärosatser och Theologiska klyftigheter.

Ännu från en annan sida låta Tryckfrihetsmålen betrakta sig. De äro understundom visserligen af nog enskilt art, men vida oftare aflägga de all sådan främmande omklådning och framstå för det lifligen väckta intresset såsom varande af en allmän natur, icke blott deröfver, att Skriftställaren framtrådt på det offentliga lifvets bana, utan förnämligast på den grund, att Tryckfriheten rör utantag alla, är hela Nationens sak, den yttersta, högsta garantien för dess alla borgerliga fri- och rättigheter. — Skall då Tryckfriheten, denna folkets gemensamma angelägenhet, stå eller falla inför Tribunalet af en enda af Samhällets constitutiva magter, af ett enda bland de erkända, Staten integrerande elementer? — Jag lemna icke hårtill mitt Ja; utan hänvisar heldre den svarande med sin sak till en Nämnd, hvilken, sådan den hittills uttrådt, samfällt utsetts af Nationens hufvudsakliga beståndsdelar.

2:o Från behovet af en öfvervagad Controll å Domaremagten.

Domaremagten är och bör vara en fri, oberoende, i egentlig mening inamovibel magt. Men en isolerad Autoritet skall den deröfver icke blifva: såsom införlifvad i en constitutionel Statskropp måste den erkänna en öfvermagt, allmänna opinionen. För den tviflande ligger beviset derpå i Regeringsformens 105 §. — Men huru må det allmänna omdömet erhålla en god ledning, huru skall det upplysas, utan genom publiciteten, eller Tryckfriheten? Göres nu denna ytterst beroende af Domaremagten, drages den inför närmaste ÖfverDomstol, och utmätas dess rätt efter Domares pröfning, så försvagas i och med detsamma den Controll, som allena öfver Domaremagten finnes, djupast begrundad i Tryckfriheten, detta oundgängliga medel för en allmänligare tankeyttring: och en möjlighet vore åtminstone gifven, att i tidens fortgång, efter många återkommande missbruk, Domaremagten skulle kunna, emot Constitutionens klart uttryckta anda, blifva en ocontrol-

lerad myndighet, ett för sig sjelf bestående, en Stat i Staten.

5:o Från det afseende man är skyldig att fästa vid Tryckprässens möjligaste politiska eller administrativa oberoende.

I den lyckliga ställning, hvori vi befinna oss, under en frihetsälskande Konung, kunde man snart vara derhån, att alldeles förgåta detta ämne för betraktelsen; men den ädla Motionairen har sjelf vidrört det, och jag tror det icke eller i vårt samhällsskick kunna lemnas alldeles å sido. — Antager man då möjligheten af en inflytelse, utgående från Styrelsens högre organer, på den magt, som har att döma öfver Tryckfrihetens rätta bruk och missbruk; så synes mig, just genom fastställande af trenne permanenta Domstolar, vägen för denna inverkan vara allt mer banad och jemnad. Försökelsen har i sådant fall sina gifna bestämde mål: genom deras fåtalighet blifver dess kraft snart sagdt concentrerad: och den kan fördenskull både lätt och med odelad styrka i riktningen åt dessa brännpunkter verka. — Men om Domaremagten, eftergifven för sådana frestelser, dukar under, om den uppoffrar sin sjelfständighet, och blir i detta enda afseende beroende, är det icke fruktansvärdt, att den snart i flera andra nedsjuncker till samma beroende?

4:o Från de olågenheter, som härflöta från förslaget.

Hans Excellence, Hr Grefve Lagerbjelke har sjelf insett, att af denna anledning åskilliga invändningar kunde göras emot ÖfverDomstols omedelbara befattning med Tryckfrihetsärenden, och därför icke underlåtit att möta dem, dels genom medgifvande af locala undersökningar, synnerligen i Landsorterne, dels genom erinran om fördelen af en besparad instans. Mot det förra tillägget låter sig anmärka, att det splittrar rättegångssättet och vittnar nästan om en erkänd brist. Den seuare anmärkta vinningen, fruktar jag åter, skall i de flesta fall kännas såsom förlust. Ty onekligen blir det för den tilltalade vida mer betungande, att sjelf bevaka sin sak inför en aflågsen HofRätt. — Jemväl dessa ÖfverDomstolar skola,

såsom jag föreställer mig, finna sig föga hugnade af denna nya tillökning i deras därför utan nog förökade göromål. Redan är deras tid tråget upptagen: deras arbetstimmar många. Men, belastade med främmande befattningar, med den ömtåliga, svåra granskningen af Tidningar och Skrifter, till innehåll mångfaldigt omskiftande, skola de otvifvelaktigt finna sjelfva förmågan otillräcklig, och den oundvikliga påföljden vara en skyndsam, måhända icke obetydlig, tillökning i deras personal. Ökad kostnad ej mindre för Staten, än den enskilte, blir säkra frukten af förslaget.”

(Fortsättning.)

Abindarraez och Xarifa.

Spansk Nouvelle af Voss.

(Forts. från N:o 21.)

Hela församlingen, hvars glädtiga sällskapsprat allt mer och mer aftynade, försattes i spänd väntan på Gubbens toner. En tjänare räckte honom den utsirade Guitarren och sedan han satt sig på stenbänken i det höga göthisha fönstret, strök han tillbaka sina silfverlockar och sjöng följande Romance:

”Låt ej sorgen Dig förtåra!
Sköna slicka klaga ej!
Ålskarn skyndar, är Dig nära,
Skyndar att omfamna dej!

Som en stormvind hingsten ilar,
Då det galler stridens larm,
Nu han trafvar blott och hvilar,
Då han för mig till Din barm!”

”Hvarför dröjer Abindarraez?
Mins han ej sitt hjertas vän?
Kan ett irrbloss honom narra?
Föll han väl i slagtingen?”

Hvilka faror, som jag rådes;
Från Cartama kommer han,
Kristna skaror allestädes
Omge denna tappre man.

Lejonet, så starkt det ryter,
Gör sig ej ur snaran fri;
Hjelten ej sin boja bryter,
Smidd af lågt förråderi.

Han har fallit; mördarn skördar
Priset för en hjeltes lif;
Ej den kristne, hjelten vördar;
Store Gud, mig döden gif!

Skänk mig döden! Endast döden
Frålsar mig från dessa qual.
O välkommen! Mina öden,
Mina dagar fyllt sitt tal!"

Så Xarifa gråter, klagar,
Vrider sig i gränslös sorg,
Lifvet icke mer behagar,
Glädjen bor ej på dess borg.

Och en stormvind blommor skickar—
De behaga henne ej;
Blott mot himmelen hon blickar:
"Der bor min förgåt-nig-ej!"

Blomsterprydda ångar sofva,
Kärleken blott vakar här,
Vattufallens hemska, dofva
Sorl, dess enda sällskap år.

Som hon ålskar, som hon klagar,
Ingen ting förskräcker mer.
Natten flyr och solen dagar
Hennes gråtna blick — och ler:

Ty, på porten hjelten redan
Trenne slag med lansen slår;
Aftalt tecken — skyndar sedan —
Som en blix i kammarn står.

O hur skön år icke hjelten,
Rik, af Siden år hans drågt, —
Men kring Cartamanska fälten
For han nyss lik dödens flågt.

Svärdet siradt med Smaragder,
Höga fjädrar i Turban.
Eldigt mod och höga bragder
Tro på kärlek och Koran.

"O Xarifa jag år fången,
Dubbelt fången, först af Dig.
Men om Du ock löser fången,
Dock den Christne åger mig.

Låt oss skynda, låt oss ila!
Hur han bränner, denna jord!
Ingen kärlek, ingen hvila,
Förrn jag löst mitt heders-ord!"

Så den ädle Mauren talar,
Med sin sköna skyndar fort,
Skyndar till Cartamas dalar
Till den Christna Segrarns port.

(Fortsättning.)

På 40 Numror af denna Tidning,
som, under det återstående af året, utgif-
ves Tisdagar och Fredagar, prenumere-
ras med 3 R:dr B:co i Östergrenska Bok-
handeln vid Stora Nygatan.

Tryckt i Kongl. Ordens-Boktryckeriet.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Lördagen den 7 November 1829.

Tryckfriheten.

(Fortsättning.)

Det är på dessa sammantagna grunder jag afstyrker första alternativet. Öfver det andra, som föreslår en till grunderna för sin organisation och till villkoren för sin verksamhet förändrad Nämnd, behöfver jag ej vara vidlyftig, då det icke inom Utskottet tillvunnit sig bifall, utan blifvit, vid jemförelsen med det förra, underkändt. Detta senare åsyftar att införa ett i vårt samhällsskick alldeles främmande vilkor för offentliga befattningar och ett hittills söga kändt valsätt. Förmögenheten ställer på förslag: Ödet blir Valman. Men om äfven Tryckfriheten kunde härigenom anses tillförlitligen bevarad från alla öfverträdelse; så skulle dock de många svårigheter, som möta verkställigheten af detta Förslag, göra detsamma oantagligt. För mitt omdöme framställer likväl nuvarande Tryckfrihets-Nämnd en lyckligare, bättre organisation: Statens alla elementer synas der i behörig jemnvigt, då Nämndens Ledamöter utses af Styrelsens organer, Domaremagten, och det i lagstiftningen deltagande Folket, här visserligen, jag måste medgifva det, ofullkomligt representeradt, i de anklagades personer.

Jag lemnar min röst icke eller till senare alternativet.

För Indragningsmagtens afskaffande förekommer ytterst det vilkor, att Utgifvare af Dagblad och Periodiska Skrifter böra till Hof-Canzleren öfverlemnna skriftelig borgen. Afhandlingen utgår härvid från det factiska, att alla samhälls-inflytelser, så väl de lägsta som högsta, äro underkastade pligten, att åt det helas

interesse lemna vissa garantiér, och, upphöjande detta till en allmänt gällande grundsats, vill den fastställa, att äfven periodiska Skribenter, vid den slags publika magistratur, som de innehafva, skola vidkännas samma förbindelse. — Men den underpant, som ålägges Dagbladsskrifvaren och Publicisten att afgifva, ställer honom i bredd med ingen annan än uppbördsmanen, som allena är förbunden ställa borgen för inflytande medel. Handverkaren åter, och Tjenstemannen, i allmänhet, afgifva allenast prof, specimina, under olika former, och mera borde väl icke billigen fordras af Publicisten. Men då uppkommer fråga, om han icke må anses redan præstera en underpant af sådan art och i full adæquation med den, som lemnas vid inträdet, så väl i Statens tjenst, som borgerlig rörelse. Eller är icke, till hela sin natur, hans arbete sådant? Det är icke för någon enskilt betingadt: icke att förlikna med en påkallad arbetsåtgärd, utan framlägges för alla, till hvars och ens, äfven den kunnigastes, pröfning. Måhända har han redan före sitt uppträde på den Periodiska Skriftställare tribunen gjort sitt namn aktadt, sina tänkesätt kända: i alla fall, på hans syftning och förmåga är icke blott hans utkastade plan, hans första blad eller häfte ett offentligt talande bevis, utan äfven hvart och ett efterföljande Nummer är i sjelfva verket ett fortgående Specimen.

Löstessummans alltför höga belopp har redan inom Höglöfliga Utskottet blifvit anmärkt. Likväl nedsatt, eller beståndande, lemnar den huru som helst en söga tillfredsställande garanti, då denna till hela sin verkan är beroende af ett tillfälligt, Redactionens större eller

mindre förmögenhet: å ena sidan vanmåttig att hejda sjelfsväldet, då det understödes af rikedom, å andra, ett gifvet hinder för den omedlade, alltid ett frammande band på Tryckfriheten, och i den mån åfven på Periodiska Skrifter, som de icke alla, utan undantag, torde vara att betrakta såsom en oeconomisk speculation.

Jag gillar icke eller denna del af förslaget.

De erinringar Hans Excellence, pag. 70 och 71, behagat göra, tror jag förtjena allt afseende; men då de ej framtrådt i form af bestämda förslag, torde de ej tillhöra dagens öfverläggningsämne. Med afseende å hvad på åtskilliga ställen om Nämnden i allmänhet förekommer, vill jag förklara, att jag icke skall finnas obenågen till någon jemkning, vare sig i antalet eller rättegångssättet."

Abindarraez och Xarifa.

Spansk Nouvelle af Voss.

(Fortsättning.)

Så sjöng den glada Troubadouren, och hans bröst höjde sig vid åtankan af dem, hvilkas smärta och fröjd han besjungit; glädjande sig öfver det deltagande, hvarmed man afhört hans sång. Sjelf blef han ofta så håftigt angripen af denna Romance, den han gerna sjöng, att han föreföll åhöraren som en gåta, emedan denne icke visste, att flickan i visan åfven hade indragit Troubadouren i sin trollkrets.

Många år hade förflutit, sedan han såg henne för första gången, och ehuru han hade lårt känna henne på en tid, då det hade varit dårskap att hoppas få åga henne; så ålskade han dock att, så ofta han kunde, framtrolla för sig hennes sköna bild och för åhöraren, hennes klagan och hennes trohet. Till och med nu, när den Gråhåriga sjöng om henne, liknade han sig vid sista sommardagarne, som synes vilja blifva vårdagar och glömde, att han

redan var midt i vintern. Han visste icke hvart hon tagit vägen efter Granadas eröfring, eller hvar hon funnit sin graf. Aldrig hade han återsett henne, sedan den natten, då hon så oemotståndligt fångslade honom.

"Men så berätta oss då", afbröt den unga sköna Grefvinnan den stumma förvåning Romanen åstadkom, "berätta oss då, hvad er visa tyckes insvepa i en slöja, den blott Ni förmår upplyfta."

"I sanning!" svarade gubben, "vål förtjena desse ålskande, för sin kärlek, trohet och olycka, att tjena sina efterkommande till mönster, och gerna uppfyller jag Er begåran, sköna Grefvinna, i synnerhet som min historia skildrar en vårdig slågtinge till Edert hus, en af Edra ådlaste förfäder.

Ungefår Sextio år åro nu förflutne, sedan Eder ådle Stamherve, Herr Grefve, efter sin vana och enligt sin pligt, en afton drog ut med sex grånsriddare, för att observera fiendens rörelser, som brukade anställa ströftåg i vårt land, under de månljusa nätterna. Den ådle Grefve Rodrigo de Narvaes hade, till belöning för de trogna tjänster han gjort Konung Fernando, som Lån erhållit Antiquera med dess underlydande egendomar, emot förbindelse att skydda denna vigtiga punct emot Maurernas infall. Han hade fördelt en skara af femhundra Riddare, de utsöktaste i hela håren, rundt om Antiquera och Alora, och plågade ofta med dem fördjupa sig i Maurernas land, för att oro, eller åtminstone observera fienden. Så voro ock nu Riddarne uttågade, emedan underrättelsen om några rörelser ibland fienderna gaf anledning att förmoda ett anfall. Sedan de i sorgligt samtal hade tillryggalagt en ansenlig stråcka, och nu voro vid skiljovägarne till Malaga och Cartama, började Grefven: "Upp, mine Riddare! Låtom oss här skiljas åt och rida hvar sin väg. Tre af Eder må rida åt Cartama, under det jag, med de öfrige, tager den andra vägen", och utan att afbida något svar, sprängde han med sin häst på vägen åt Malaga. Mätte dock, begynte en af de Riddare, som tagit den klippiga vägen åt Cartama, och sedan

Rodrigo med sina följeslagare kommit dem ur sigte; måtte dock snart något villebråd komma oss i vågen! Vid den heliga Guds Moder! det skulle bli en jagt det; redan en hel månad är förfluten sedan vi fingo något upp, och vid S:t Jago, när man så här, dag ut och dag in, drifvit omkring i skog och moras —

"Tyst, hör Ni inte något?" afbröt honom en af kamraterne; "om jag icke bedrar mig, så hör jag hästtraf, då torde något förefalla, som afkyler modet."

I detsamma kastade månan några matta strålar genom de mörka molnen, och man såg en Ryttare framsprånge, hvars drägt och vapen tillkännagafvo en Maur. Han förde en Adarga ifrån Fez och ett krokigt svärd hängde vid hans sida. Hans långa fjäderbuske och granadiska sidenmantel fladdrade i luften, utvecklade genom det starka språnget af hans stridshingst och, med utsträckt lans, ropade han: "Åren J fiender, så är jag en hyæna; åren J vänner, så är jag ett lejon!"

"Var hyæna, om så behagas, vi frukta Dig ej", svarade en af Riddarne, och svängde med kraftfull arm sitt svärd. Mauren undvek hugget och rände i samma ögonblick emot en af de andre, så att hans hjälm for långt bort, och han sjelf tumlade ur sadeln. Sedan han länge kämpat med de andre bågge och dödat den ena, samt undvikit den andres lans-stöt, ropade han: "Jag kan ej förlora min tid; jag har angelågnare och dyrbarare föremål, än att nedstötta tvenne uslingar. Mitt svärd har nog!"

Just som han ville språnge derifrån, dandrade en fruktansvärd stämma "halt!" Det var Er Stamsfar, Herr Grefve, som med vindens håftighet hade ilat till, då hornet ljöd, utan att de andre kunde följa honom.

"Så lätt skall icke segern bli för Er!" började Don Rodrigo, "Ni synes vara tapper! Ni har banat Er våg genom trenne svärd, som sannerligen icke förts af svaga armar. Ett återstår ännu, och om Ni äfven besegrar detta, så må Ni med glädje draga vidare. Hvem är Du? Af simpelt stånd synes Du ej vara, och jag hoppas, att Du ej skall anse Dig vanhedrad,

då Du bryter en lans med Don Rodrigo de Narvaez."

"Vid Mahomet, svarade Mauren, länge har jag längtat efter en sådan. Abindarraez af Abencerragernes slägt hoppas jag icke är Dig obekant! Låt oss skynda; en ljuf pligt manar mig fort; jag kan ej förspilla tiden med långt tal."

Med dessa ord började han striden; men, redan utmattad af den förra, måste den vanmätige ynglingen snart duka under för den starka mannen. Han föll, och hästen gnäggade vildt, ovan att så förlora sin ryttare.

"Döda mig, Castilianare!" ropade han. "Har Du frånöfvat mig åran, så tag ock mitt lif, som nu mera icke har något värde för mig."

"Skulle jag mörda Er som en usling, den der ej längre förtjenar att lefva? Vid S:t Jago, ett sådant tråd faller man icke om våren! Bestig Din häst och följ oss till Alora! — Men hvad betyder tåren i Ditt öga? Den synes mig icke anstå en sådan riddare. Jag tror Du har förlorat mer än friheten!"

"Ja, svarade Mauren, skänkte Du mig ock friheten, så är jag dock en fånge och förblifver det! — Ty jag bär icke jernkedjor. Denna natt, o att den blefve den mörkaste som någonsin gjort en lycklig olycklig! denna natt skulle föra mig i den älskades armar."

Under tiden hade Xarifa, dotter till Alkaden af Coyn, väntat sin älskade, som hon genom ett bref hade underrättat; vid midnatten väntade hon honom, för att under fadrens frånvaro, öfverlägga om bästa medlet att fullborda deras längesedan beslutna förening. Huru långsamt gick icke solen den dagen, huru gerna hade hon icke bevingat timmarne, huru stirrade hon icke i aftonrodnaden, som purprade de snöhvita bergspetsarne, på vågen som den älskande skulle komma! Solen gick ner, det blef allt mera och mera tyst, och den eljest så fruktansvärda natten gót lindring i hennes själ, emedan den lofvade att föra den älskade i hennes armar. Hvarje buller väckte henne — men snart såg hon sig bedragen; ty den aftalta timmen slog och Abindarraez kom icke. —

Icke ett enda ljud afbröt nattens stillhet, blott ett närbeläget vattufall prasslade enformigt. Den, som någon gång förgåfves väntat sin älskades ankomst, den, som då fruktat, att en olycka kunde föranleda hans dröjsmål, — den förstår mig, den förstår hvad Xarifa kände.

(Fortsättning.)

ÖfversteLieutenant Adlerstam.

Banco-Utskottet, som fått till sig återmitteradt Utlåtandet, angående ÖfversteLieutenant Adlerstam, lär, vid besvarandet af återremissen, förblifvit vid sitt första utlåtande, utom den obetydliga skillnaden, att rântan af det beviljade capitalet kommer att uppbåras af Herr Adlerstam. Banco-Utskottet fortfar således att anse desse pengar som en ren skänk, den gifvaren efter behag kan disponera. ÖfversteLieutenant Adlerstam, genom orimliga, felaktiga och tvetydiga lagar, beröfvad sin egendom, har således icke hopp att genom rättvist betraktande, utan blott af stormodig frikostighet, återfå en tredjedel af hvad han förlorat — men nej! han återfår icke en gång detta; hans barn få en present, som man tredubbelt tagit ifrån fadren. Dessa Utskotten äro besynnerliga sammansättningar. Alla fyra RiksStånden hafva återmitterat Utlåtandet; välgrundade anmärkningar, som icke vederlagts, hafva deremot blifvit gjorde, och nota bene gjorde i alla fyra RiksStånden; Utskottet bryr sig icke derom. Skola då Ständerna ge sig till pris åt det föraktliga omdöme, som drabbar en part, then ther emot bättre vett handlar? Ingalunda! Sveriges Rikes Ständer, äfven år 1829, veta alltför väl, att *högsta rätt är högsta orätt*, och de, som så grundeligen talt för återremisserne, skola icke upphöra att försvara Herr Adlerstams rätt och nationens värdighet. *Sanningen är blott en* — denna sanning skall låta höra sig, och Herr Adlerstam skall hållas skadeslös för hvad han, utan egentligt förvållande, förlorat. Man skall återbåra åt Fadren hans egendom och

icke afpolletera honom med att skänka en del deraf åt hans barn. Så tror den välviljande Allmänheten, så tror ock Utg. *Mätte de ej med deras tro komma på skam!*

Stockholm.

Kongl. HofCapellets årliga Concert, för dess PensionsCassa, gifves i dag. Denna Concert har vanligen gifvit alltför liten behållning, ehuru den musikålskande Allmänheten, i *omdöme*, gör Capellet all möjlig rättvisa. Samt år ock, att detta Capell består af gauska många virtuoser på nästan alla instrumenter, och att man troligen i hela Europa får leta efter ett capell, som, i proportion till antalet, har så många konstfårdiga executörer. När dertill kommer, att detta lilla capell pensionerar sina afgående, äldre medlemmar, och som för närvarande lär utgöra 5 personer (circa åttodelen af hela personalen), så tyckes visserligen denna aktningstvårda corporation ha största anspråk på deltagande och välvilja.

Dessa allmänna reflexioner, som säkert hundradetals medborgare mången gång gjort sig sjelfve, skulle dock troligen icke denna gången, mer än förr, åstadkomma stor publik; men tack vare ödet! denna gången hoppas recettagarne på fullt hus. En resande virtuos, Hr J. Nagel, biträder vid denna concert. Det hedrar i sanning Hr Nagel obeskrifligt, att först använda sin utmärkta talang för ett så godt ändamål. Herr Nagel kan ock vara fullt försäkrad derom, att Stockholms aktningstvårde musikpublik håller honom räkning härföre, och att ingen, som i dag hör honom, derföre underlåter att besöka hans egen concert. Rygtet har dessutom sagt så mycket fördelaktigt om Hr Nagels konstfårdighet à la Paganini, att man med spånd uppmärksamhet väntar honom. Med ett ord, concerten i afton lofvar den musikålskande Allmänheten en stor njutning, särdeles som den äfven i allmänhet synes vara väl arrangerad.

Tryckt i Kongl. Ordens-Boktryckeriet.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Onsdagen den 11 November 1829.

Riksdagen och Argus.

Såsom en *liten* orsak till en *stor* affär, får Utg. i dag anmäla Tidningen Argus. Denne oförskämde Tidning, som en lång tid bortåt väckt ömsom förakt, ömsom hat, har i numrorna 88 och 89 alldeles *flöjat*. Argi omätliga egenkärlek, som med intet annat, än dess skefva åsigtter och skamlösa utfall emot Regeringen kan förliknas, drifver honom raka vägen åt Danviken — men denna vägen är lång (Argus bor högt upp på Norr och Danviken ligger utom Söder Tull) och på ditvägen, emedan Argus går, och stadnar i alla gathörn, kan mycket ondt ske. På det den enfaldiga, den snarrogna, som *möjligen kan komma till tals med honom*, icke må förvillas, ämnar Utg. af denna Tidning en gång försöka att riktigt hålla fram honom, ett ganska obehagligt ärende med en så gammal pojke, men kanske påkalladt af nödvändigheten, och årofullt, endast i den mån det är obehagligt. Den undermenskliga egenkärlek, som uppenbarar sig i Argus, har veterligen aldrig ågt sin make. Vore Argus en ny tidning, så skulle troligen ingen bry sig om att *ringa honom*, men nu, då han, under egiden af många års forfarande, för att ej säga reputation, nu, då han af gammal häfd och vana har många prenumeranter, får man ej stillatigande låta hans satser spridas och försöka att göra ondt. Att frågan om Indragningsmakten och Jury tyckes tillhöra Författarne till Argus, är väl den mest skamlösa insinuation man kan tänka sig. Är väl Argus så märkvärdig, att Ständerne, vid uppgörandet af ett lagförslag, måste ha blicken fäst på honom?

Att han uppskjutit yttra sig öfver Tryckfrihetsfrågan, för att yttra sig i *andra stora Riksdagsfrågor*, der hans opinion bestämmer, är den andra skamlösheten, som ingen annan än Argus och annat halfgalet eller enfaldigt folk tror på. Han ursågtar sig till och med för sin tystnad; men nu, då saken skall afgöras, tar han bladet ifrån munnen och säger Ständerne hvad de böra, hvad de måste göra. Att nu längre tåga: *vore att drifva grannlagenheten för långt*. Argus vill ej blottställa sig för den förebräelsen, att hafva drifvit grannlagenheten för långt! Hör honom en liten bit, käre Läsare! och förvånas: "Ty vår kunde det väl härvid inträffa att det viktigaste blefve det, som vi få besparadt åt oss att säga; men sådant har ej sållan förr varit vår lott; och om tid och utrymme medgäfvos oss att följa med *alla* frågor, så skulle detsamma kanhända ha fallit på vår andel ännu oftare än nu.

Beklagligen ha vi alltför mycken anledning att en dag befara en dylik obehaglig efterskörd åt oss äfven i denna fråga. Har ett ämne blott några *ömtåliga* sidor, äfven om dessa vore de viktigaste, så är ingenting vanligare än att få fångt vänta sakens framställning ifrån *dessa sidor*, utaf Representanterne; och skall Allmänheten, under sådana förhållanden, ej sakna fullständig upplysning och vilseföras, så nödgas Tidningsutgifvaren blottställa sig för obehaget och äfventyret att utreda ofta de viktigaste delarne af ämnet, att, med ett ord, fullgöra den pligt, som i första rummet hade ålegat Representanten och af *honom* utan allt äfventyr kunnat uppfyllas."

Har man väl nånsin hört maken? — (j)

af Argus många gånger förr.) Han är klokare än hela Riksförsamlingen! Det viktigaste i frågan besparas åt honom. Men allt värre och värre! lås litet längre ned: "Vi citera här blott hvad vi sist upplefvat: Skeppshandelsfrågan, hvilken så lugnt öfverhalkades af Representanterne; men åt hvars utredning, på det att Nationen ej helt och hållet skulle vara förd bakom ljuset och få ett alldeles origtigt begrepp derom, vi nödgats egna en mängd uppsatser; den aldrärförsta under äfventyret af en grymt rubricerad, ehuru, händelsevis, misslyckad aktion, och de öfriga med fara att alldeles uttrötta våra Läsare genom en utförlighet och massa af detaljer och facta, hvilka mera skulle varit på sin plats inom Representationen än i en Tidning. — Ett dylikt förhållande ägde äfven rum i afseende på framställningen af principerna för Budgettens behandling och esprit af det nya Tullsystemet, hvilket endast går ut på att bereda ytterligare öfverskottet åt Regeringen."

Se således är det verkligen Argus ändå, som tagit reda på Skeppshandeln. Hvad skola HH. Ankarsvård, Horn, Hjerta, Rosenqvist af Åkerhult, Anders Danielson, Wijkman, Ruthberg, m. fl. säga? de hafva ock i sin mån trott sig afslöjat denna hemlighets-affär, — men nej! se nu, det är Argus, som gjort allt. Men hvad har han då gjort? Fråga Stockholms Tidning, jag vet intet!

Nu kommer ett verkligt lamentabile: "Till och med sjelfva frågan om Indragningmakten presenterar samma förhållande. Hvarken Motionären, KonstitutionsUtskottets Pluralitet eller någon af Reservanterna har vidrört denna fråga ur den hufvudsakligaste, men också den ömtåligaste synpunkten — detta ha de undvikit. Ja, ehuru denna synpunkt redan blifvit fullständigt utvecklad, dels i de första Numrorna af Argus den Andre 1822 och sedan genom mångfaldiga artiklar i Argus den Tredje, så har ändå ingen enda Representant allt hitintills, utom framlidne Grefve C. H. Posse, haft, — om vi så skola kalla det när vi tala om oansvariga Representanter — den vågsamheten att i någon Ständsdiskussion framställa den."

Hvad tycker väl Läsaren? Oansedt Argus så tydligt deducerat frågan, så har ändå ingen Riksdagsman (utom Gr. Posse) vågat rasonnera fram den vid Riksdagarne! Ingen menniska är så olycklig som Argus. Utrustad med bästa vilja och ett alldeles onaturligt förstånd, läser han ordentligt två gånger i veckan för Riksdagsmännen; han läser publikt, ger inga privatissima för högre betalning, som han så väl förtjente att få göra, och ändå går man ej på hans föreläsningar. Nu har han, efter sin egen meritförteckning, låst i Tio (10) år, och ännu lärer han ej anse någon af sina *levande* discipular, vård *facillime admittitur*, stackars Argus! Han hade en discipel, *en adolescens optimæ spei* — men också den reste sin väg. A propos, hvart har Grefve Horn tagit vägen? Har han Argi tillåtelse att resa, för att perfectionera sig vid utländska demagogiska Universiteter? — Men vidare till ordningen för dagen. Argus antyder orsaken till Tidningarnes dålighet; och sannerligen, ingen kan bättre än han uppge den — NB om han blott är årlig. Han har ju sjelf hållit på i 10 år! så här säger han: "Och hvad är slutliga verkan af denna obehagliga ställning för en Tidningsutgifvare, som redligt och samvetsgrannt vill uppfylla sina förbindelser emot det Allmänna? Jo, att han i dubbelt mått blir föremål för missnöje: först för de Styrandes, när de genom honom möta ett motstånd i opinionen, under det de röna föga eller intet hos Representationen; och vidare för sina Läsares, dem han äfventyrar att uttrötta genom de långa och utförliga uppsatser, hvartill han nödgas af Representanternas uraktlåtenhet att fullständigt utreda ämnena."

Han medger sjelf, att äfven han nödgats trötta sina läsare. Om någon tviflar härpå, så kan Argus säkert skaffa bevis; ingen af hans prenumeranter lärer neka honom denna *heders-tjenst*.

Sedan kommer en liten eloge åt Tidningarne, den hans blygsamhet alltför mycket modererat. Herre Gud! den som ändå vore med i räkningen! Han uppmanar äfven till en jem-

Förelse emellan hvad Tidningarne äro nu och hvad de voro för Tio år sedan. Söta Argus! Får Axplockaren ta åt sig något? Han var alldeles ingen ting för Tio år sedan. Men nu kommer det: "Att Svenska Tidningarne, detta oakadt, äro hvad de äro, att de utträttat hvad de utträttat; med ett ord, att de verkligen *förtjent* friheten: detta är också största skålet hvarföre de *böra* emanciperas ifrån Indragningsmaktens ok. Upphåf denna makt till en böjan; om det också *ännu* ej kunde väntas att Representanterna skulle inse sin ställning i förhållande till Tidningarne eller öfvertaga den granskning och kontroll af styrelseåtgärderna, som i första rummet tillhör dem och icke Tidningarne. Oändligt mycket skulle vara gjordt för Tidningslitteraturens bästa blott genom undanrödjandet af det onaturliga tvång och den osäkra eller rättare sagdt *saknade åganderätt*, hvarmed de nu måste draga sig fram under godtycklighetens nycker. Tidningarnes nuvarande brister, dem man stundom öfverklagar utan att ens ha något redigt begrepp derom, kunna, vi upprepa det ännu en gång, anses påtvingade Svenska Tidningslitteraturen genom nyssnämnda och ännu åtskilliga andra *yttre* förhållanden; men de äro ej Tidningarnes eget fel. Det goda åter, som dessa utträttat, är deras egen förtjenst; ty det Allmänna ha de påtagligen att tacka för intet. Eller hvad har man väl ifrån denna sida gjort till införande af en bättre och ådlare anda inom Tidningslitteraturen? Jo, den har hugnats med den nyssnämnda indirekta censuren; med indragningar: med barbariska strafflagar: med en Jury, organiserad som en *kommissions-domstol* i en politisk högmålsfråga, och med en usel prenumerationsafgift, för hvilken ganska säkert inga Litteratörer i något annat land skulle vilja förena sig om att utgifva en Tidning; oberåknadt kränkning och fiendiligheter af alla slag, från enskilda och ensidiga men mer eller mindre mäktiga intressen, som Publicisten uti intet land kan ungå att såra, när han följer sitt samvete — är rättvis och *opartisk*. Men oakadt allt detta tro vi oss utan farhåga kunna uppmana

hvarje uppmärksam Tidningsläsare till en jemnförelse mellan Tidningarne nu och Tidningarne för tio år sedan: emellan publicitetens, kunskapsbegärets, Litteraturens och det allmänna tänkesättets ståndpunkt nu och då. Utan öfverdrift tro vi oss kunna yttra att denna skilnad snarare tyckes vara effekten af ett halft sekels ån af ett årtiondes framskridande i bildning och upplysning; och vi tveka ej att påstå att just denna i vårt land så förföljda afdelning af litteraturen *har största förtjensten af detta framskridande*. en omständighet, som billigheten likväl tyckes fordra att man någon gång orinrade sig, innan man för en artikel som råkat misshaga, indrager eller låtsinnigt aktionerar en Tidning."

Se nu är den storställiga Argus åter i farten. På tio år har man framskridit ett halft sekel! Genom Tidningarne så plumpt framskridit! Lyckliga decennium, som fått fånga Dig af så stor upplysning! Och ändå är Du icke tacksamt! Ändå grina dina barn hår och der åt den Argandska lampan — tacka Gud, att inte Polisbetjenterna ange den såsom illa lysande; och påstå pligt. Nu är Argus i farten och skyr ingenting. Den fillipik han uppställer emot vissa namngifna Tidningar, är ytterst skamlös — men de kunna väl sjelfve försvara sig. Tvenne onämnda Tidningar handterar han också illa, men man får tills vidare gissa sig fram, han nämner dem ej. Axplockaren har god lust att ta åt sig den första, och han vill dertill uppge sina skäl. Argus beskyller den Tidningen för *Fräckhet* — och det är helt naturligt, han har fräckt antastat Argus och beskyllt honom för skamlösa insimulationer emot Regering och Ständernes medlemmar; för *Sjelfförakt*, som i Argi mun ej kan betyda annat än hederskänsla och omöjlighet att deltaga i Argi skändliga utfarter emot Styrelsen och hvad i Sverige utträttas; för *ett alchymistiskt försök att existera utan prenumeranter*; Utg. veterligt, har ingen Tidning, utom Argus IV, den Argus särskilt namngifvit, så litet prenumeranter som Axplockaren. Axplockaren är uppriktig Herr Argus; har han gissat rätt?

Men åter till Argus och

Riksdagens snara slut, förkunnadt af honom.

Argus har ifrigt sysselsatt sig med förslager till Riksdagarnes förkortande i allmänhet och dennas i synnerhet. Han, som alltid erkänner och hyllar rättvisan, har nyligen gifvit ett nytt prof af sin människokärlek, rättskänsla och framför allt sin moderation. Han säger nemligen i Lördagsbladet: "Öfverallt hvart man kommer hörer man *Riksdagsmännerna* anklagas, och ganska bittert anklagas, för det att de genom sitt förvållande skola vara orsaken till Riksdagens långvarighet; och nekas kan det å en annan sida ej heller, att Kommittenterna, som få betala Riksdagsmannaarfvodena, kunna hafva skäl att vara missnöjda med denna långvarighet, hvilken redan kostat mången ganska betydligt. Men så öppet vi uttrycka vår olika öfvertygelse öfver en mängd beslut, hvilka pluraliteterna i Stånden grundlagt, — och lyckligtvis finnes ej någon sådan i *Lagen* grundad despotism, som skulle fritaga Representanter och pluraliteter af Representanter ifrån granskning och tadel för sina åtgärder, — likaså mycket anse vi det ock vara vår pligt att försvara Representanterna för tadel när tadelen är oförtjent, när de taxeras för hvad de ej rå för. Men Riksdagarnes allt mer och mer tilltagande längd är just en sådan omständighet, som Riksdagsmännerna ingalunda rå för, utan som helt och hållet är en följd af det olycksaliga *Representationssättet*. De af Hrr Pastorer och Stådernas Borgare, för hvilka Riksdagsmannaarfvodet blir kännbart (äfven för Allmogen torde det här och der förefalla sig dyrt nog), men som finna det närvarande Representationssättet förträffligt och öfverensstämmande med sina enskilda fördelar, och som ej uppdragit sina resp. Riksdagsmän att yrka Representationssättets reform, må derföre ock ej klaga öfver Riksdagsmannaarfvodena och Riksdagens längd. Tvärtom: de kunna bereda sig på att Riksdagarne hädanefter skola för hvarje gång bli ännu längre, och följaktligen äfven kostsammare. Så gick det under Frihetstiden: Riksdagarne räckte då slutligen bortåt två år, och äfvenså kommer det säker-

ligen att ske nu, så framt de ej bli ändå längre, i anseende dertill att både *formerna* under förra Riksdagsperioden eller Frihetstiden voro mycket mera ändamålsenliga och beräknade på skyndsamhet än de nuvarande, och att äfven många andra omständigheter tillkommit i *sak*, som måste föranleda en större tidsutdrägt.

(Forts.)

Herr Nagel.

Paganinis' rygte har uppfyllt Europa. Äfven till Sverige har det hunnit och då här förvånades öfver honom med anledning af de recensationer, som i Tysklands litterära tidningar utgjöto sig till hans beröm, modfälltes man ock af den sannolika förmodan, att han aldrig skulle besöka Sverige. Underrättelsen i Norriska blad, om Herr Nagels konstfärdighet i Paganinis' genre, och om hans tillämnade resa åt Stockholm, var också högst välkommen. Elev af den utomordentlige virtuosen, måste Herr Nagel i hög grad spänna uppmärksamheten. Han anlände till Stockholm, och det första bruk han här gjorde af sin ovanliga talang, var ett bidrag till ett godt ändamål, alldeles främmande för honom. Vid hans framträdande förliden Lördag, emottog man honom således med dubbelt nöje: såsom förmodad konstnär och erkänd människovän. Den sednare egenskapen hade han redan genom sitt inträdande bevisat, den förra ådagalade han i fullt mått. Flageolett variationen var, i Utgifvarens tanka, det vackraste man nånsin kan höra, och den sista variationen utomordentligt konstig. Också skördade Herr Nagel allmänt entusiastiskt bifall. En ovanligt vacker ton ågde hans viol, åtminstone har Utg. aldrig hört någon så vacker. Man fann väl icke Herr Beers starka stråke, men ett melodiest vemed var i stället utgjutet öfver hela Herr Nagels föredrag. Utg. är icke nog stark musicus, för att kunna bedömma Herr Nagel såsom violinspelare, men på honom gjorde hela föredraget en angenäm effect. Om Lördag låter Hr Nagel ge sin Concert och det blir väl utom all fråga, att han får fullt hus.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Fredagen den 13 November 1829.

Riksdagen och Argus.

(Forts. och slut.)

”Dock mera härom en annan gång. Vi ha blott nu velat säga: att nog skola vi försvara Riksdagsmännen i afseende på Riksdagens längd; kunde vi så väl göra det i allt annat.”

Det är alldeles omöjligt att låta bli och skratta åt Argus. Han är en verklig rolighetsminister. När Adeln och Presteståndet hade bifallit realisationsfrågan, så lofvade han högtidligt att försvara Borgrarne och Bönderne, i fall de ville lyda honom. Nu förklarar han, högst nådigt, att han vill och skall försvara hela representationen för den förebråelsen, o. s. v. Är det då möjligt, att blott Argus ensam icke ser hur löjlig han gör sig? *Nog skola vi försvara Riksdagsmännen, o. s. v.* Det är ju alldeles Danviksmässigt! Argus, den genomtråkiga, halflåsta (icke förlåsta) Argus, behöfves för att försvara Riksdagsmännen den ena gången, att försvara Regeringen den andra gången — och kan gunås alldeles icke försvara sig sjelf! Man skulle eljest kunna påstå, att Argus, i några få rader på första sidan i N:o 39, antydt den säkraste aspecten för Riksdagens snara avslutande. Den interessanta anekdoten angående den ena mannen, som frågade den andra: ”hvart oppositionen på Riddarhuset tagit vägen”? och som fick till svar, ”att Friherre Anckarsvård tagit den med sig” — synes aldrabäst kunna lugna sinnena angående ett snart slut, — och man kan icke nog beklaga, det Argus så sent fick anledning att berätta den qvicka historien. Är det sannt, att Friherre Anckarsvård tog opposition med sig, och det måtte väl vara sannt, då

det står tryckt i Argus, så kan man förese ett snart slut på den långa Riksdagen. Och i sanning längtar nationen derefter. Utg. får också ibland höra anekdoter, och han vill berätta en: för några veckor sedan pantades en Kyrkoherde i Skåne för Kronoutskylderne, och som mannen var en väl känd, ordentlig man, ehuru alldeles icke rik, förundrade sig Kronofogden öfver denna händelse, då Pastorn svarade: Nu, som alltid förut, har jag i rättan tid skaffat mig penningar till mine Kronoutskylder; de lågo aflagde i bureaun, men jag måste häromdagen gripa till dem allesammans, för att dermed betala — Riksdagsmansarfvodet.

Men Argus önskar ock ett snart slut på Riksdagen, dock naturligtvis af en högst ådel bevekelsegrund: ”Må dock ingen af det föregående draga origtiga slutsatser, till ex. den, att vi skulle önska Riksdagens utdragande på tiden, eller att icke vi, likså mycket som någon annan, skulle hunnit tröttna dervid och efterlängta dess slut så fort ske kan. Att under ett helt år oupphörligt följa Riksdagsärenderna och derunder ha nödgats fylla Bladet nästan uteslutande med egna uppsatser om allmänna ärenden, har kostat författarne dubbelt ja tredubbelt redaktionsarbete mot det för en vanlig årgång emellan Riksdagarne; och när härtill kommer att Red. nära ett helt år före Riksdagen likaledes sysselsatte sig med samma ämnen, som sedan under Riksdagsåret förekommit; så är det väl ganska naturligt att äfven Red. kan vara trött vid en oupphörlig sysselsättning med föremål af ett och samma slag, och att Red. lifligt önskar omvexling, så för sig som sina Läsare. Det är då klart att Red. lika ifrigt som någon

annan väntar att Riksdagstrumpeten skall blåsa finalen på denna tråkiga enformighet, och förkunna oss det utrymme för andra ämnen, som Red. önskar sig, och som Red. ej ämnar underlåta att begagna; likväl utan att Red. därför tänker åsidosätta de allmänna ärenderna, eller för variations skull uppoffra Tidningens plan, som är och måste vara en politisk Tidning. Men då Red. ej kan annat än erkänna sin förbindelse hos sina Läsare, som så länge utan knot behagat följa våra långa Riksdagsartiklar; så kan det likväl ej falla Red. in att i otid afbryta kedjan af dessa uppsatser, och med anledning af sin egen trötthet och i fruktan för Publikens, *desertera sin pligt*, som är: att, *så länge Riksdagen råcker*, och i synnerhet nu då den viktigaste perioden för den — *beslutens* — inträdt, företrädesvis och nästan helt och hållet ägna Bladet åt de stora, hela samhällets väl eller ve rörande, angelägenheter som förekomma hos Representanterna."

Stackars Argus! Han är trött vid den långa Riksdagen, som aftråkat honom så många gånger upprepad lexa, som nödgat honom så många gånger aftrycka sig själf — och som ändå gifvit honom så klen tillfredsställelse. En vanlig människa skulle längesedan tröttnat vid allt det der ändamålslösa — men Argus är ingen vanlig människa. Hvad Zoroaster, Confucius, Moses, Mohammed, o. s. v. voro i den moraliska och religiösa reformationsvägen, det är Argus i den politiska, och det felas honom visst icke annat än 100,000 bajonetter, för att utföra sitt värf! Med sina föreläsningar utträtt han ingenting, men om han derjemte kunde åstadkomma någon handgripelig diversion!

Många skicklige Tidningsförfattare ha upptagit och alfvarsamt vederlagt Argus och hans satser, men är väl detta rätta sättet? Bör man och kan man på alfware upptaga dessa löjligheter? Utg. tror det icke. Den, som så skamlöst smådar sin egen Regering, Ständerna, enskilte skriftställare och talare, med ett ord allt, som opponerar sig emot honom, det vill säga att, som bestrider att Sverige är i närvarande öfverhörd högst olyckligt, att Regeringen motver-

kar all förbättring, att Regeringen förlorat nationens förtroende, och alla dessa horribla framställningar, för hvilka den rättsinte medborgaren ryser — den förtjenar visst icke andra vapen emot sig, än ironiens. Lyckligtvis har Argus själf ställt så till, att ingen *förnuftig* hederlig man tror honom, men för dem enfaldigom är han dock en förargelseklippa. *Och han upphör först att skada desse, då de nödgas att skratta åt honom.* Och skratta åt honom måste de, då han framställs i sin nudité; då man visar dem, huru oanständigt egenkär han är; huru han icke blyges att tillräkna sig allt det goda? han påstår vara gjordt; huru han i Tio år arbetat på att upplysa Representanterne; huru desse dock icke lyssnat till hans röst — och äfven därför icke göra annat, än det som är orätt; huru han anser sig behöfva försvara Ständerne och deras åtgärder; huru han — med ett ord, är den oförskämdate af alla egenkåra folkpredikanter, Sverige för närvarande har.

Under K. Gustaf III:s tid uppkom här i hufvudstaden en sekt, som kallade sig *Nya Sekten*. Emot den polemiserades och skrefs grundligt — men det hjälpte icke — Sekten föröktes och florerade. Stenborg ställde den på scenen, i en högst löjlig comedie eller fars — och den försvann i hast, så att man ej ens såg bubblorne efter den. På samma sätt bör och Argus behandlas. Den doctrinära ton han tagit och som så befängdt sticker af emot de läror han drifver, emot den mängd af inkonsequenser, för hvilka han dagligen utsätter sig; den verkliga *fräckhet*, hvarmed han reserverar sig emot de största och mest upplysta pluraliteter; den jernpanna emot vett och öfvertygelse, som han presenterar; den — med få ord — oförskämada, otillrättavisliga och oesterrättliga polemik emot det högsta och heligaste Staten äger, måste nödvändigt väcka misstanka emot hans sunda förnuft. Aldrig kan man med orubbadt förstånd — och än aldrig så elakt hjerta — oafbrutet fortfara att påstå motsatsen af hvad den sig yttrande nationen högt declarerar; aldrig kan man, onpphörligt vederlagd, upp-

hörligt förnya sina påståenden, åtminstone aldrig med hopp om framgång. Om Argus verkligen hoppas, att nationen skall tro honom mer än den ofantliga och upplysta majorité, han har emot sig, så bevisar detta hopp tillräckligt, huru i hans hjerna står till — tror han det åter icke, så bevisar det ju bestämdt en böjelse att skada, som icke ens af eftertanka och före-säkerhet att misslyckas, kan utrotas. Vända honom hur man vill, så står han oändligen lågt, och blott öfvertygelsen om en ond daemon, som regerar honom och malgré lui drifver honom, kan förvandla hatet till medömkan och vreden till tårar. Men denna öfvertygelse är så många gånger uttalad, dels genom Tidningarnes ord, dels genom representanternes gerningar, och han fortfar dock att sjunga ur samma ton. Efter Utg:s tanka borde väl Argus ha insett, huru orått han har, huru oskicklig hans fortfarande reservation är — då sjelfve de personer, hvars livrée han burit, alldeles renoncera hans uppsatser; åtminstone hafva representanterne af opposition, både å Riddarhuset och i Bondeståndet, genom sitt handlingssätt, hela tiden definitivt tillkännagifvit dessa sina åsichter genom fortsatt handlingssätt. Men så förstockad är Argus, att han ej aktar på dessa tecken. Oppositionens medlemmar, lika så bastanta som han, å karakterns vågnar, inse dock då och då, att de böra ge med sig något af sina gamla fördommar; de synas finna, att Regeringen väl icke alltid har så orått; de taga råson. Men Argus fortgår oupphörligt på den breda vågen att småda Regeringen och, då Oppositionen faller ifrån och han måste välja emellan att misstro sig och det parti, han så gerna vill tillhöra, eller djerft trotsa opinionen och det sunna vetet — så väljer han heldre det sednare. För honom är ingenting annat heligt, intet annat ligger honom om hjertat, än soutenuen af sin mening. Egenkärleken är det element, hvori denna Salamander lefver och, förr skulle han se Riket sönderslitet af oro och split, än han afstår från sina ålsklingsmådelser. Ännu går han dock lös, ansedd för en illskän, men,

som man så hjertligt hoppas, oskadlig folkförvillare.

Musik.

Nedanstående uppsats, insänd af en högt respecterad Musicus i en landsort, torde väl förtjena att läsas. De satser, han uttrycker, hafva alltid hyllats af sanna musici. Glucks och Mozarts beundrare hafva aldrig förnekat dem. Men en ny tid synes med våld vilja arbeta sig fram, och det är denna förbistringstid insändaren antyder. Den, som med känsla för den egentliga tonkonsten, i dess sköna harmoniska skick, har tillfälle att höra våra moderna virtuoser och i synnerhet *virtuosinnor*, finner med smärta, huru melodien och i synnerhet harmonien måst rymma fältet åt dessa hiskeliga löpningar, som säga ingen ting, som icke röra själen, utan blott lemna åt åhöraren, att vid pjesens slut säga: "tackar ödmjukast, hvad det der måtte vara svårt"! Men det är också just denna compliment, som mest behagar de sköna!

à la variation est tout sujet.

— — — — —
— — — — — men ett oskick utvecklar sig visserligen från detta allmänt blefna musikaliska stråfvande: man menar *Modet* i musiken; hvilket allestädes herrskar och hvars gebit förstorar sig med hvarje dag. Så hafva en *Ries*, *Hummel*, *Kramer*, *Leidesdorf* med flera blomstrat ut, och hvem vet, huru länge *Carl Czernys* arbeten, som någon tid varit efterfrågade, bibehålla sig! Många andra sticka väl fram, såsom *Spohr*, *Maria Weber* med flera — men de blifva, ehuru af kännare icke förkastade, knappast gångse och lemnade förgångelsen.

Beethovens herrliga Claver-compositioner känna endast få af våra unga Claver-Virtuoser — hvilkas fingerlopp skola gålla öfver geniet — och hvilkas brillanta mekaniska färdighet öfver

melodie och känsla — och hvilkas *Modpassager* och knall-effect skola gälla öfver den sanna och fasta harmoniska tonföringen.

Man har här uteslutande omrört Fortepianospelare — ty från detta till öfvermått och eckel uppdrifna instrument utgår förderfvet på de andra — men — efter effecten stråfvar allt — och allt måste stråfva — och skola fingerna, som måtta åhörarne, röra sig, så måste deras *ledighet* berömmas.

Så yttrar sig en musikrecensent i Tidskriften *Cæcilia* för 1825, under rubrik: *Wien!*

Huruvida han är fördomsfri mot nutidens musik, lemnas derhån; men execution behagar honom väl icke; det bevisa hans deklamationer.

Att sjelfva sättningskonsten, så till melodie som i det figurliga, på 30 å 40 år tagit en helt olika riktning emot den föregående, finner man under jemförelsen. Tillföre var den enkel, melodisk och skön — men nu är den rått och slått *konstig* — i förra fallet fordrade den känslfull utföring — nu åter, i mån af svårigheten, behöfves mycken färdighet till execution, hvarunder noternas myckenhet i takter och perioder, jemte skyndsamma tempos, lemna ingen tid öfrig åt vålspehning och expression; summa: Åhörare äro lika fägnade om Automaten eller Virtuosen spelar denna Arabesk-lik och barnliga musik.

De gamla modulationsreglorna äro, såsom urmodiga, komne ur bruk. — Man hörer nu mera icke sällan, efter 3 å 4 tacter för början af en pjes, modulationer i de från styckets tonart längst liggande tonarter, likasom vemodiga och förtrivflade känslor nödvändigt måste föreställas framför andra.

Att Compositörerne känna vågarne under sina utvikningar, bestrider man icke; men det ligger i sakens natur: att först låta höra de närmaste tonarter, och sedan efter hand, allt efter som characteren det fordrar, modulera i de mera aflågsna, så framt annars icke något ytterst frappant i förhand skall föreställas —

likasom man hastigt behöfde komma från ljus till mörker eller tvärtom — eller förbyta en mycket glad känsla uti en mycket sorgsen o. s. v., i hvilken händelse de aflågsnare modulationer just då äro lämpliga.

Likasom en skicklig Målare, i anledning af föremålet, jemte hufvudfärgor, använder nuancer deraf för uttryckets skull, tyckes som tonsättare, i sina compositioner, på samma vis borde förfara med modulation; men denna analogie, hvilken träffas hos de gamle, är ock blefven urmodig. Håremot rörer örat öfverallt liberalité på noter, jemväl i melodier, hvilken ömnhighet gör densamma, jemte ledsagning af ögonblickliga tonväxlingar, tröttsam att med uppmärksamhet följa.

Så visar sig moderna musiken. Den synes ock vara skriven mera för att beundra compositorns utsväfvande i Harmonie, äfvensom spelarens färdighet, än att fågna åhörarens öron.

Ibland den myckenhet musik, som skrives, kan äfven icke allt vara vackert — låt vara, som ordspråket lyder: den ena tycker om modern, den andra om dottern — verkligen sköna pjeser låta sig sällan höras, och finnas deraf kanhända endast fyra, fem till sex bland hundra; det vore ock orimligt begära, det alla skulle vara likå behagliga!

Kommen till sin höjd — och då Tonsättare föga mera kunna göra sin musik *salto-mortalisk*, *brokig* och *notrik* — synes som konsten då nått sin höjd och vändningspunct — hvarest sedermera den måste falla; men som fallande i en annan ytterlighet, blir den förmodeligen förenklad till den grad, som den varit konstig förut — för ät å nyo börja sin bana uppåt.

Hvad tonkonsten vinner under hvarje circulation, blir en annan fråga; förlora kan den väl icke. Allt hvad man här om kan säga, är det: att så länge *Modet* regerar konsternas värld, lyder allt dess vilja.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Tisdagen den 17 November 1829.

Corrections-anstalterne.

Då man jemför Baron Åkerhjelm's allmänt kända filantropi, den mängd af förbättringar i Sveriges corrections-anstalter, han på kort tid verkställt, hans rena, frivilliga nit för den goda saken — med den i detta blad införda skrifvelsen ifrån ÖfverStåthållareEmbete till Fångstyrelsen, som nu, på andra året gammal, icke hunnit få någon effect; då man finner, att den föreslagne åtgården är af en ganska vacker och riktig slutkonst dicerad, att den nödvändigt måste medföra stor nytta — med ett ord: då man ser, att Baron Åkerhjelm *icke realiserat ett godt project*, så måste man ovilkorligt tro, att felet icke ligger hos honom, att omständigheter, som icke bero af honom att undanrödja, vålla denna händelse. Så trodde ock Utg. genast, och beslöt derföre, att bestämdt försäkra sig derom. Utg., som sedan några år vänjt sig, på goda grunder vänjt sig, att anse Baron Åkerhjelm för en i alla afseenden bra man; den der, hvarken af maklighet, liknöjdhet, oförstånd eller något dylikt är hindrad att, dels sjelf uppgöra, dels utföra de bästa planer till sina samtidas gagn — utan tvärtom, med det hederligaste hjerta och det ljusaste förstånd, gjort och gör sitt fädernesland stora och viktiga tjenester. — Utg. kunde icke tro, att uteblifvandet af hvad ÖfverStåthållareEmbete här begärt, borde läggas Baron Åkerhjelm till last. Dessa hans förmodanden hafva ock fullkomligt bekräftat sig. Utg. är nu mera bestämdt underrättad derom, att blott bristande utrymme hindrat Fångstyrelsen att agreera till ÖfverStåthållareEmbete's project, att denna Styrelse inser det goda uti

den föreslagne åtgården och att den med all flit söker utvägar att kunna realisera den. Visserligen är det hårdt att veta, det Sverige, med sin knappa befolkning, har ett så stort antal vanbördingar, att utrymme ännu saknas, oansedt Correctionshusen äro på några år betydligt förstörade, men så får man ock anledning till mildrande af denna obehagliga känsla, då man besinnar, att mängden af de på Correctionshusen förvarade, egentligen utgöres af de minsta klassernes brottslingar. Om man jemför *arten* och *karaktären* af de brott, som öfverhufvud sysselsätta domstolarne, med hvad den var för 50 a 100 år sedan, så skall man finna, det de egentliga grofva uppsåtsbrotten allt mer och mer aftaga, och att i deras ställe lättsinnighets- och liderlighetsbrotten tilltagit. Detta bevisar dock en, ehuru smånigom kommande, *förbättring i hjertat* — och denna får väl tillskrifvas förståndets och bildningens större verkningskrets. Den råa meniskan emottager *intrycken* utifrån, sådane de presentera sig — och liknar deruti djuren; först då förnuftet (det bildade förnuftet) får polera dessa intryck, först då förvandlas de till *känsla*, till lefvande känsla af godt och ondt, af pligt emot sig och andra. Att uppgöra grunderna för massans bildning — och ännu mer att *verkställa* denna bildning — vore ett förtjenstfullt arbete; men få låra vara det vaxne. Den, som nöjaktigt absolverar denna kurs, har, i sanning, af santid och efterverld årligt förtjent sitt *laudatur*. Utg. återkommer här till sitt gamla thema, om brännvinets förskräckliga inverkan på vår tid. Utan att *precist veta* det, påstår dock Utg., att mer än hälften af de brott, som hålla karlarne på

correctionshus, vållats af brännvinets omåttliga njutande. Denna sats är ofta upptagen och aldrig vederlagd, men ändå vidtar man icke något radikalt emot detta onda, denna vår tids *Digerdöd*. Den radikalkur, som håremot gifves, är blott en, Utg. upprepar det ännu en gång: *gör brännvinet omåttligt dyrt!*

Abindarraez och Xarifa.

Spansk Nouvelle af Voss.

(Fortsättning.)

Jämrande kastade sig den sköna, olyckliga Maurinnan på sin säng och betäckte sig med en slöja, som väl kunde dölja hennes tårar, men icke håmma hennes klagotoner:

"I morgon återvänder min fader ifrån Granada, och om äfven Abindarraez icke af någon olycka är hindrad att komma i natt, så går dock tillfället förloradt för lång tid, och dock kan icke något annat än döden hålla honom tillbaka; honom, som så gerna gäfvé sitt lif för mig. Ja, jag tviflar icke mer; under det jag här klagar, försmågtar han i det hårdaste fångelse, eller är han kringrånd af Castilianer, fallen för deras öfverlägsenhet, eller —"

Hon förmådde icke tänka denna tanka till slut. Orolig steg hon upp, för att kalla den trogna slafvinnan, som väl hundrade gånger hade måst springa till den bekanta löndörren, igenom hvilken Abindarraes väntades.

"Men säg då Zaide, hur är det möjligt, att han icke kommer? Hvad sade han då du gaf honom brevet? Är det icke sannt, att han skrattade åt den dåraktiga, som för honom vågar allt, allt?"

"Nej, min herrskarinna! vid Allah! jag vet icke hvad jag gifvit, om Ni kunnat se, huru hans matta ögon blixtrade och brände, huru hans ådror uppsvällde, huru han tryckte brevet till sina läppar och syntes likasom suga ny lifskraft derntur; — ack om jag kunde öfverföra till Er den blick, hvarmed han beledsaga-

de sin hålsning! Dock, trösta Er min herrskarinna, han kommer säkert, om än tusende ställde sig emot honom; honom ledsagar ju kärleken; honom vinkar det dyrbaraste, hans hjerta åger, han skall nedslå dem alla! — Men det förundrar mig, att ingen af våra Rid-dare synes der nere; Eder fader befalle dem strängt vid sin afresa, att vara på sin vagt. Jag har mycket fruktat för dem, att de skulle sönderrifva hela vårt sköna nåt. Men det är just som allt skulle vända sig till vår fördel."

"Och Abindarraez?" afbröt henne Xarifa; "han kommer intet, han lemnar mig i mitt elände! Ack jag är" —

"Herrskarinna!" afbröt henne Zaide glåtigt och hoppade ner för trappan, som en gazelle, — och den lyckliga Xarifa hörde på afstånd dånet af en galopperande häst. Det var han, det kunde icke vara någon annan, och med yttersta möda kunde hon förmå sig att qvarstadna i kammaren. Hon hörde slagen på dörren; hon hörde hans raska gång, huru han på kärlekens vingar ilade till henne; vemodigt klappade hennes hjerta af namnlös sällhet.

Abindarraez hade, sedan han, i sällskap med sin besegrare, tillryggalagt en betydlig väg genom mänskensnatten, af den ädelmodige Rodrigo erhållit friheten, emot sitt hederslöfte, att inom 3:ne dagar åter inställa sig, och han flög nu att befria den älskade Xarifa ur sin ångest. Som stormilen flög han utåt fältet och dock hade han bevingat sin häst, för att icke ett ögonblick längre låta den älskade förblifva i dess förfärliga väntan. Om hon blott kände hälften af hvad han kände, så kunde ju det fina qvinnohjertat icke fördraga en sådan marter! Ack! den tanken, att vara en oskyldig orsak hårtill, att hon måste frukta allt för honom; hon, som hade vågat allt för honom, tryckte hans hjerta och uppfyllde det med namnlöst elände! — Han var vid målet. Eldigt omslingrade han den darrande älskade, tryckte hennes båfvande bröst till sitt — der på så kort tid de vildaste lidelser rasat. De voro nu så nära och så aflågsne. Hvilka hinder, som i detta

ögonblick dock icke svåfvade för deras själ, uppstodo icke emot deras förening? Fadren vredgades; missnöjd med de båda älskaudes böjelse, hade han gerna åtyldt Konungens af Granada befallning, att begifva sig från Cartama till Coyn, i hopp att dymedelst skilja sin dotter från Abindarraez, hvilken han hade uppfostrat, efter Abencerragernes olyckliga undergång. Alcayden byggde större planer på sin dotters skönhet, än att han ämnade ge henne till maka åt en fattig flygting af en störtad famille. Kunde väl denna sammankomst, som ändock i längden måste bli bekant, tillfredsställa den beråknande gubben? Måste icke hans vrede uppblösa i håftig låga? Och hvarmed släcka den?

Och på den andra sidan, ynglingens belågenhet. Fången, öfvergifven, kunde han väl hoppas något, som förde till det mål, han så ifrigt efterstråfvade? Och hvad som i detta ögonblick mest smärtade honom, var den tanken, att om några ögonblick åter nödgas lemna den älskade. Hans själ kämpade emellan den eldigaste kärlek och den heligaste förbindelse.

Xarifa besvor honom, att skicka den ädelmodige kristne alla hennes jouveler och dyrbarheter, som lösepenning. Han är fast i sitt beslut att uppfylla sin pligt; han kan ej bryta sitt ord. — Då har hon blott ett medel; hon kan icke stå efter honom i kärlek, i själsstorhet; den renaste kärlek, som någonsin uppfyllt ett kvinnobröst, fordrar ett offer. — Hon följer den älskade, utau att besinna följderna af denna obetänksamma handling.

Kunde Rodrigo, den ädlaste Castilianare Spaniens jord burit, knnde han emotstå sitt hjertas böjelse, att belöna en så ädel uppoffring? Ingen kunde emotstå en sådan skönhet, vore än hans hjerta omslutet af ett jernpansar. Huru gladde jag mig icke, då jag hörde, sedan Grefven länge talt med den älskvärda Xarifa, att han kände både den älskvärdas fader och Ehiiken af Granada, och att han hoppades kunna försona den vredgade fadern genom Konungen, — ännu mer, hoppades kunna utverka bifall till deras förening.

"Jag vill skrifva till Konungen, och i san-

ning! om jag galler något hos honom, sköna Xarifa, så skall han icke afslå mig en bön, hvars ändamål är att bereda sällheten åt tvenne de ädlaste af hans trosförvandter och undersätare."

Inom en timmas förlopp var en kurir afsänd till Granada med rika skänker för Konungen, som det vederborde. Med fruktande vån- tan afbadade det älskande paret och vi alla, som voro i Alora, den kommande dagen, som skulle glädja alla och medföra herrliga fester. Många, och i synnerhet de begge mauriska älskande själfve, fruktade den oböjliga faders strånghet — fruktade, att väl svårligen en ädlare kånsta skulle förmå honom att afstå ifrån sina högtstråfvande planer. (Forts.)

ÖfversteLieutenant Adlerstam.

Ännu en gång upptager Axplockaren detta ämne, som väckt så allmän sensation och som nu snart förekommer till slutligt afgörande hos Ständerna.

Om det är sannt, att den minsta privata orättvisa är en orättvisa emot det stora hela, att den ringaste individ, under egiden af ett lagbundet samhälle, äger rätt att fordra lika skydd, som den största inrättning, den mäktigaste man; så må man ej förundra sig öfver det deltagande ÖfversteLieutenant Adlerstam vunnit. Icke eller plaiderar Axplockaren för Herr Adlerstam, den han knappt känner, men han plaiderar för egaren till Norrkårr, för den så plötsligt till tiggarestafven bragte, förut bergade mannen. Herr Adlerstams belågenhet inhämtas äfven af följande not i Journalen: "Jag är," skrifver denne olycklige *husfader* till en af sina härvarande vänner, "genom denna sakens utgång, försatt i den mest beklagansvärda ställning med maka och tio barn, icke ägande minsta utsigt för dessas bergning; ja, min belågenhet är svårare än den uslaste tiggares, ty han är åtminstone skuldfri, hvaremot jag, under dessa trenne svåra åren, åsamkat mig en ej obetydlig skuld för att kunna bo, föda och klåda så många

personer. . . Huru lycklig vore jag ej, om något af dessa barn kunde finna plats i ett godt hus!" — — — — —

Kongl. Svea HofRått har, genom dom, i de delar, som till Kongl. Maj:ts pröfning blifvit fullföljde, införd i Journalen för d. 21 Juni 1828, utlåtit sig: "Att alldenstund Svaranderne, sedan de vid auktionen den 18 Mars 1824 inropat ofvannämnde hemman för 8950 R:dr, icke allenast inom laga tid till Banken inbetalt hvad af dess intecknade fordran ej fått såsom lån i fastigheterna innestå, tillika med beloppet af kartor och auktions-omkostnader, utan äfven, för att fullgöra liqid af köpeskillingen, å 74:de dagen efter auktionen, eller den 31 derpåföljande Maj, till Banken inlemnad, bland andra Handlingar, Domhafvandens i orten den 11 i samma månad afgifna bevis, att hemmanen ej voro med någon annan inteckning besvärade, än den Banken innehade, men att Postmästaren L. H. Klase, likväl vid Vinter-Tinget den 9 förutgångne Mars begårt inteckning i hemmanen för 700 R:dr Bico; intyg af Borgmästaren och Notarius publikus i Strömstad, att inför honom bemålte Klase den 8 nyssnämnde Maj förklarar sig icke fordra liqid för de 700 R:dr, för hvilka han sökt inteckning, utan medgifva att desamma fingo i fastigheterna innestå, samt ett af Håradshöfdingen A. J. Unger och Handlanden Olof Ström, såsom Sysslomån i fastigheternes förre ägares, Handlanden Norbergs konkurs, den 11 i sistberörde månad medelst förklarande, det de icke hade något anspråk på den köpeskilling, som för hemmanen vid Bankauktionen erhållits. Fördenskull och som Banken, hvarken vid det tillfälle Svaranderne sökt att med omförmålte Handlingar visa det de liqviden för köpeskillingen fullgjort, eller sedermera under rättegångens lopp, velat vidkännas att, efter det Banken, i anseende till Handlanden Norbergs underlåtenhet, att å det af honom erhållne i ofta berörde hemman, intecknade lån göra stadgade afbetalningar, låtit år 1821 med panten lagfara, fastigheterna blifvit förr än å auktionen den 18 Mars 1824 med Bankens tillstånd i laga ordning försålde, och

således icke heller medgifva, att Svaranderne före samma auktion varit ägare af hemmanen, utan Banken följaktligen ansett dem tillhöra bemålte Norberg;"

(Fortsättning.)

Anekdot.

En viss egenkär Tidningsförfattare, som i Tio år undervisat Regering och Ständer i den svåra Statskonsten, åt middag på Djurgården i sällskap med några vänner. Efter måltiden började professorn docera, som vanligt, och höll långa föreläsningar i allt som angår menskligt vetande, hvarvid refrainen alltid blef Regeringens slapphet och Sveriges usla tillstånd. En af de närvarande ville ändteligen försöka att få slut på collegiet, och sade derföre helt mekaniskt: ja bror, här står förbannadt illa till! "Åh, svarade redacturen, nu går det väl an, Herrarne skulle ha sett, hur Sverige såg ut, då jag för tio år sedan tog emot det!"

Stockholm.

Förlidne Torsdag uppfördes för första gången *Spionen*, efter affichen öfversatt från Fransyskan. Den må nu vara Svenskt eller Fransyskt original, så är den dock öfversatt ur Coopers bekanta roman: *Spionen*, och delar ödet med *alla* Theaterpjeser, gjorda af romaner; den gör ingen effect. Af alla dylika pjeser Utg. sett, var dock denna den vackraste; der-till bidrager väl hufvudsakligen Herr Almlöfs gentila spel. Skada, att han har så litet att göra. Första Akten och Scenen i fjerde akten emellan Washington och Birch, voro, i Utg:s tanka, de vackraste ställen i pjesen. Herrar Torsslow och Sevelin, tvenne af Svenska scenens yppersta artister, hade icke tillfälle att utveckla sin talang. Herr Svensson, en ung acteur, som sällan har betydliga roller, utmärkte sig, efter Utg:s tanka, i Capitainens role, och spelte rätt bra.

Tryckt i Kongl. Ordens-Boktryckeriet